

UNIREA POPORULUI

ABONAMENTUL:

Un an . . . . . 40 cor. (20 Lei)
Pe 1/2 de an . . . 20 cor. (10 Lei)
Un număr 1 cor. (50 bani.)

lese odată la săptămână.

Adresa: „UNIREA POPORULUI”, Blaj, Jud. Alba-de-jos.
Director: **Alexandru Lupeanu-Melin.**

ANUNȚURI ȘI RECLAME

se primesc la Administrație și se plătesc: un șir măruț odată 2 cor. a doua și a treia oră 1:20 cor.

„Câmpul Libertății”.

— 3/15 Maiu. — Sărbătoarea Blajului. — Sărbătoarea Neamului. —

A fost odată, ca nici odată... A fost pe vremea, când colinele Ardealului erau pline de spânzurători, și nemeșii unguirilor mai turbați ca totdeauna. Când Românii gemeau în lanțurile iobăgiei și erau scurmători de pământ pe seama leneviei și trufiei nemeșesti, întocmai ca râmele ogoarelor. Atunci, când numele nostru, a celui mai blând și mai răbduriu popor de pe lume, era „olach turbat” (vad oláh) și „tălharu de olach” (tolvaj oláh), iar jurisdicțiunile Transilvaniei aveau fiecare câte un călău (gâde) cu care se mândreau și țineau spaima în sufletele părinților noștri. —

Acestea erau în anii 1848 dela Nașterea Mântuitorului...

Însă, toate răbdările au un sfârșit. Băteau și peste Ardeal vânturi de trezire la libertate, căci întâmplările mari din Apus, din Franța și din Austria, aveau răsunet chiar și până la Blaj. Timoteiu Cipariu, vestitul canonic de mai târziu, cetea atunci, la 1848, jurnale franceze din Paris și germane din Augsburg. Iar un cleric din Seminarul Blajului, trimitea la 20 Martie o scrisoare în satul său, în care își vestea părinții de revoluția franceză din Februar, de cea din Viena dela 13 Martie și chiar de cea unguirească dela 15 Martie. Încât s'au mirat mai târziu istoricii unguirilor, că întunecații de olași au putut să prindă atât de curând noima vremii.

Un profesor dela școlile Blajului, Aron Pumnul, care învățase carte în cetatea împăratului, puse pe hârtie cea dintâi chemare la sfat național a iobagilor din țara Ardealului. Chemarea sună pentru Dumineca Tomii, adică 30 Aprilie n. 1848.

Dar nefiind îngăduită această adunare, cei doi arhierei români ai timpului, Ioan Lemeni și Andrei Șaguna, au cerut dela guvernul țării o alta, pe ziua de 3/15 Maiu...

În această mare zi s'a făcut cea dintâi porneală de libertate a Românilor năcăjiți și obidiți din Transilvania.

Patruzeci de mii de iobagi, în frunte cu arhierei lor, cu protopopii, preoții și celea câteva zeci de tineri cu carte, adunați fiind pe „râțul” de lângă Blaj, au ridicat atunci mâinile spre ceriu, și au jurat cu inimi tremurătoare:

— „În numele Tatălui, al Fiului și al Sf. Duh, Domnului Dumnezeuului celui viu, jurăm: că vom susține totdeauna Națiunea noastră română... și o vom apăra cu toate puterile în contra ori-cărui atac și asuprire, ... vom ține și vom apăra legea și limba noastră română, precum și libertatea, egalitatea și frățietatea”.

Iar Simion Bărnuțiu, vestitul tribun, a cetit în mijlocul poporului această hotărîre: — „Câmpul acesta, pe care se ține întâia adunare națională românească din Transilvania, întru veșnică pomenire a acestei fapte glorioase, se va numi Câmpul Libertății pentru totdeauna”.

...Slavă ție zi măreață a anului 1848, care ai fost sămânța bună a României de astăzi, când am scuturat de pe umerile noastre și celea din urmă lanțuri ale robiei unguirești hrăpărețe. Slavă și mărire vouă, școlari și profesori ai Blajului, cari ați răscolit Ardealul și l-ați adus la jurământul cel mare de pe Câmpul Libertății.

Slavă ție, pământ sfânt din vatra Târnavelor, pe care astăzi Piatra Libertății stă în bună pace și în siguranță, cu treicolorul pe creștet, iar școlarii Blajului cântă cu în-
suflete fără margini:

Sfânta zi de libertate Frați Români a răsărit,
Apăsarea, nedreptatea și durerea, au pierit!

DOI MOȘNEGI.

— Copaci cari au văzut vremurile dela patruzeci și opt. —

Dintre bătrânii cinstiți, cu pletele cărunte, cari au văzut vremurile dela patru zeci și opt, nu mai este nici unul, care ar putea să ne povestească ca mărturie vrednică, tot aceea ce atunci s'a întâmplat la Blaj. Au rămas însă doi copaci bătrâni, pe cari greutatea vremurilor urgisite, ce le apăsau crengile nu i-a putut înfrânge. Au rășbit prin toate năozurile și teferi au ajuns zilele de azi, când liberi, plini de însuflețire și uniți în gânduri, putem să sărbătorim amintirea vremurilor despre cari ei așa de multe ar ști să ne povestească.

Unul dintre copacii aceștia, este *stăjarul* din grădina vlădicească, iar al doilea este *frasinul* din grădina Seminarului teologic.

Stăjarul vlădicesc se spune, că ar fi de vre-o cinci-șeșă sute de ani. E sprijinit de toate părțile prin 12 rădăcini groase. Iar trunchiul este așa de gros, că trei oameni abia îl pot cuprinde. Are 35 crengi groase împodobite cu crenguțe mai mici, cari poartă un frunziș bogat.

Acest stăjar a fost mărturie vrednică a atâtor întâmplări din trecut. El a auzit cuvântând pe Iancu și Buteanu, pe Simion Bărnuțiu și pe Papiu Ilarian. A văzut pe muntenii lui Iancu înarmați cu lănci și tunuri de lemn.

Sub umbra lui s'au croit planurile mărețe, cari la 15 Maiu 1848 au făcut să se adune patruzeci mii de români pe Câmpul Libertății și să spună lumii întregi, că nu vreau să mai fie jobagi. Și sub scutul crengilor lui s'au ținut toate visurile mărețe cari abia acum numai au putut să se izbândească.

Frasinul teologilor se spune, că a fost sădit de vlădica *Grigorie Maior*. Este de vre-o 170 ani. E gros de 3 m. și jumătate. În anul 1901 a fost lovit și de un trăsnet nemilos. De atunci

crengile i-au rămas foarte ciungărite.

Sub acest frasin și-au ținut teologii din 1848 — vre-o 53 inși — toate sfaturile. Aici s'au adunat la 5 Maiu 1848 și după ce au căutat toate posesiile obicinuite pe acea vreme, intențând marșul lui Begnescu:

Astăzi cu bucurie
Românilor veniți
Pe Iancu la Câmpie
Cu toții-l însoțiți

au intrat în Seminar și au luat bățul de călătorie și au plecat în patru părți ale țării, să ducă vestea desrobirii românilor și să-i cheme la adunarea dela 15 Maiu.

Și câte n'ar putea să ne spună acești doi bătrâni, martori ai vremurilor trecute. Ei au rămas până în zilele noastre, și netezându-și frunțile încrețite de mulțimea anilor, se bucură, că i-a ajuns norocul să vadă pe pământ izbândit visul de veacuri al românilor.

Până acum străinul nemilos nu-i lăsa să-și roamintesească întâmplările frumoase din trecut. Azi însă nime nu-i împedea. Pot să se cugete veseli la zilele din trecut și pot să povestească orice fără teamă. Și vor povesti totdeauna.

Ion P. Câmpianu.

AMINTIRI.

Cum se serbă în Blaj ziua de 3/15 Maiu înainte cu 45—50 de ani?

Încă de prin Martie, Aprilie, noi școlarii, în taină, făceam pregătiri mari pentru această mare zi. Ne alegeam un mare comitet aranjator al serbărilor. Ne alegeam și oratorii, învățam jocurile: Romana, Ardeleana, Călușerul, Bătuta, Romanul, Căntece naționale ș. a. Ne aduceam făclii mari și multe. Alegeam locul de joc în Bercul Mitropoliei, unde fiecare clasă își avea coliba sa, mesele și câte un butoiș cu bere sau vin. Un butoiș de bere era pe atunci scump, 5—6 floreni.

Pentru acoperirea tuturor cheltuelilor de aranjare: muzică ș. a. adunam dela toți școlarii din Blaj 100—120 floreni (200—240 coroane). Pe un școlar se venia cam 20—50 fileri. Cei mai lipsiți erau scutiți și de aceasta taxă.

Toate pregătirile acestea se făceau în mare liniște, și jocurile, cum v'am amintit mai sus, le învățam pe câmpul sau râțul de lângă Târnavă-mică, spre comuna Petrisat. Numai probele generale, la cari luau însă parte numai școlarii din clasele VI—VIII, se făceau în o șură și cu muzica întregă alui Onu sau Laia. La școala de dans de pe rîu mai rar aveam 1—2 muzicanți. Noi învățam jocurile după fluierat sau o cântare. Iar fetele de pe acelea vremuri, coconițele învățau jocurile sau una dela alta; mai rar și anume, înainte de *Malalul studenților*, care se ținea totdeauna în 3/15 Maiu, sau înainte de *Balul studenților*, dela Trei-Sfinți, 11 Faur, ne intrucam 3—4 stu-

denți la o familie cunoscută, unde erau invitate și 3—4 fete. Aci împreună ne deprindeam în jocuri; pe o cântare și la ultimele probe pe muzica unui violonist.

Acești distinși școlari erau aleși de aranjerii ai petrecerilor noastre. Ba chiar și raportori la „Familia” și alte ziare și reviste. Un comitet alegea și pe Regina balului. Un lucru tare greu și împreunat cu mare răspundere înaintea cocoanelor și mai ales a coconișelor. Imi aduc aminte, că într'un an membrii comitetului nu s'au putut înțelege și așa unii au ales de Regina pe o coconișă din Blaj; iar ceilalți pe una de pe sate...

Acestea erau pregătirile mai depărtate.

În 3/15 Maiu serbările le începeam, pe însărate, ca să putem folosi și făciile.

Ținerimea se adună în curtea școlilor, și de aci, la semnalul dat, cu muzica în frunte, plecam șiruri simple pe dinaintea Catedralei, în jurul pieței. Ne opriam la locuința lui Timoteu Cipariu, unde se rostea o vorbire ocazională. Cipariu ne răspundea ne îndeamnă să ne iubim limba și legea noastră națională. Cântam „Deșteaptă-te Române din somnul cel de moarte”. De aci mergeam la directorul școlii, tot în piața mare, unde să ținea a doua vorbire.

Înaintea Catedralei Mitropoliei, se rostea a treia vorbire, întru amintirea zilei de 3/15 Maiu.

Apoi în mijlocul pieței, la focul și la lumina făclilor aprinzate într'o grămadă se juca „Romanul” și Bătuta. Când se găta focul mergeam cu toții acasă, ca a doua zi să continuăm serbatoarea aceasta națională.

În 4/16 dimineața mergeam la biserică, ascultam s. liturgie; iar la 10 ore a. m. tot în șiruri simple cu muzica și imnuri naționale, însoțiți de profesori și de o lume multă, mergeam pe *Câmpul Libertății*. Aci să servia un Parastas pentru eroii neamului românesc, se făcea stințirea apei, sărutam crucea și apoi de pe *Piatra Libertății* cel mai bun vorbitor dintre școlari ținea o vorbire, în care spunea istoria acestei zile mari.

Parastasul îl servia câte un preot de pe sate, în fiecare an altul.

După terminarea acestora ne întorceam acasă, mâncam ceva în fugă și d. a. toți mergeam, iar în șiruri după clase, în Bercul Mitropoliei, la vestitul *Malal al studenților*, adică al Ținerimei școlare din Blaj.

Fiecare clasă, fiecare școală își avea coliba sa, construită din frunzar. Aci fiecare își avea masa cu mâncări din straiță și butoișul său de bere sau de vin. Profesorii pe rând cercetau și-și supravegheau elevii, ca să-și petreacă bine, în veselie. Atunci se puneau cep la butoiș, se umpleau päharele și se închina în sănătatea profesorilor și a elevilor.

După trei ore venia și lumea multă: satele din vecinătate. Părinții, cunoștii studenților. Fiecare venia *de acasă*. Cei din depărtare, cu trăsura lor, cu mâncare și beuturi pentru Ținerii cari jucau. O furtie de vin era 50—60 cruceri (1—2 cor.) și era cu mult mai bun ca cel ce-l plătim azi cu 30—40 cor.

Între orele 6—7 d. a. era pauza cea mare. Atunci ne înprăștiam cei invitați de familie, pela mesele întinse pe iarba verde și încărcate cu fel de fel de mâncări; iar cei mai mărunței și cari n'aveam familie cunoscute, fiecare la clasa lui, unde își petreceau împreună, cu toată veselia românească.

După masă se începea jocul cu „Ardeleana”, și ținea cel mult până la 9—10 ore seara, când ne întorceam toți veseli la casele noastre.

A doua zi mergeam la școală mângâiați și întăriți în sentimentul nostru național.

Astfel serbam noi ziua de 9/15 Maiu acum sunt 45—50 de ani.

Ioan F. Negruțiu

Adunarea

învățătorescă din Aiud.

Învățătorii din județul Alba-Inferioară s'au adunat în zilele de 5-6 Maiu în Aiud, la scaunul *Revizoratului școlar*, ocupându-se cu treburi de ale școlii și de ale chiemării învățătoresci.

În celea două zile cât au fost împreună s'au întâlnit mai de multeori în sala cea mare a județului, urmându-și deabaterile sub conducerea dlui revizor *Marian Sas*.

Învățătorii noștri au arătat multă căldură pentru trebile învățământului și, au dovedit cu prisosință, că vreau din toată inima ridicarea prin carte a poporului căruia slujesc.

Au mai dovedit multă pricepere în meșteșugul învățătoresc, care e atât de folositor neamului.

Au arătat apoi, că dâșii se aiesc din toate puterile să ajute înaintarea învățării în popor, dar nu prea au cărțile trebuitoare, fiindcă răboiul a îngreunat peste măsură fabricarea hârtiei, iar tiparul s'a scumpit grozav, astfel că nu se pot face atâtea cărți, de câte ar avea lipsă școlle în noua noastră țară românească.

Învățătorii județului nostru încă au cerut cu acest prilej, ca statul să iee în mână sa toate școlle, să le îngrijească el și să plătească și pe învățători. Lucrul acesta va plăcea și multora dintre săteni, cari au avut mult năcaz cu școlle până acum, mai ales crezând, că dacă se vor statifica școlle, atunci ei vor scăpa de poverile școllei. Numai cât, că nici statul nu ia banii din vânt, ci tot dela cetățeni în formă de dări, așa că ce-i a școlli totuși trebuie să iasă, ori într'o formă, ori într'alta.

Vorba e, că noi nu trebuie să ne înspăimântăm de ceea ce s'au școlilor, căci folos copiii noștri au din ele.

Învățătorii noștri au mai spus într'o hotărâre a lor, că neamurile străine dintre noi să aibă dreptul să-și susțină și pe mai departe școlle confesionale.

La aceasta noi adaugem: un drept pe care vrem să-l aibă Confesiunile străine, de ce să-l luăm cu totul din mână bisericilor noastre românești? Ori doară, bisericile noastre, cari au ținut în noi credința strămoșască și simțirea românească sunt unguri, să fie mai rele în privința școlilor decât calvinii, lateranii și catolicii unguri?

Nel am crede, că, din potrivă. Am băgat apoi de seamă, că unii dintre învățători sunt me-

mulțămii cu școlle confesionale românești mai ales din pricina preoților, adică a neînțelegerilor dintre preoți și învățători.

Aici iarăși suntem de părerea, că pentru slujitor, chiar de ar fi el rău, nu-i cu de lege să disprețuiești școala bisericii. Vor fi fost ele greșeli și de-o parte și de alta, dar vremile se schimbă și cu ele se schimbă și oamenii, astfel că din această parte biserica nu-i lertat să aibă scădere, mai ales când ea poate fi de folos statului cu școlle ei. Doar' statul are atâtea de împlinit și atâtea poveri, încât e chiar spre ușurarea lui, dacă se mai îngrijește și biserica de școli, firește sub supravegherea statului.

Încolo suntem și noi de părerea, că învățătorii trebuie să plătească bine și pe-o formă, ca să nu se mai întâmple chiar în zilele de lumină de astăzi, ca un învățător cu familie să fie mai slab plătit decât un văcar. Tocmai cetim de altmintrelea într'o gazetă franceză, că în Paris un profesor are pe an șase mii de franci plată, iar un măturător de stradă șapte mii... Se vede, că bieții învățători aceeaș soartă vitregă o au pretutindeni sub soare.

În legătură cu adunarea învățătorescă din Aiud, mai amintim teatrul care s'a jucat în ziua de Miercuri 5 Mai, în aceeași sală a prefecturii, la care au luat parte toți învățătorii și învățătoarele.

Din Blaj au fost la adunare, pe lângă învățători, și 20 de elevi ai școlii normale (fiitori învățători) conduși de doi profesori ai lor.

Trimisul „Unirii Poporului”.

Invitare.

Teatraliștii din *Lechinioara* vă invită la petrecerea de vară, împreună cu teatru și corarari, ce se va ținea în 31 Maiu st. n. doaua zi de Rusalii, seara la 6 oare.

PROGRAM:

1. Imnul Regal, cor 2 voci
2. Româneuța, pastel de Anghel, decl. de d-na Ana Bucur.
3. Proba de foc, comedie un act.
4. Luceafărul, cor 2 voci
5. Aseară, poezie comică de Anghel decl. de Samson Duran.
6. Domna Scriitoras, com. popor. 3 acte.
7. Zadarnic, cor.
8. Bărbatul cu femeia, dialog.
9. Hora Sinaii, joc pe bină.

Prețurile de intrare: Loc de șezut 14 cor., Loc de stat 10 cor. De beutari ne vom îngriji.

Lechinioara, la 4 Maiu 1920. *Ioan P. Anghel*, conducătorul teatrului.

Cum se va serba 3/15 Maiu în Blaj.

Sâmbătă 15 Maiu nou.

Dimineața.

I. Ora 8 jum. Liturghie solemnă în Catedrala Mitropoliei.

II. Conduct pe Câmpul Libertății.

1. *Deșteaptă-te române*, cor.

2. *Cuvântarea profesorului* Dr. I. Sâmpaleanu.

3. *Fragment din discursul lui Bănușiu*, recitează G. Marta, stud. în teologie.

4. *Imnul regal român*, cor.

III. *Pelerinaj la mormântul lui Axente Severu*, în cimiterul dela biserica parohială, încununarea mormântului: Va vorbi prof. Dr. V. Macaveiu.

IV. *Hora mare*, în piața Inocențiu Mieu Clain.

După amiazi.

V. *Exercițiile Cercetașilor în tabără și depunerea legământului cercetașesc.*

VI. Ora 5. p. m. Concert în sala de gimnastică, dirigează prof. de muzică H. Heltmann.

I. *Hora Sinaii*, orchestră.

2. E. Hübsch: *Imnul rega român*, cor mixt.

3. H. Heltmann: *Dorurile mele*, solo sopran, Zou Lăghiu, acomp. la pian.

4. C. Porumbescu: *Rugăciunea din opera „Craiu nou”*, cu soli de sopran: Z. Lăghiu, alt: V. Domșa și tenor G. Marta. Cor de dame, cor bărbătesc și orchestră.

5. I. Mureșanu: *Duet din balada „Erculeanu”*, executat de Zoe Lăghiu și G. Marta, cu acompaniament de pian.

6. W. Kienzel: *Cântec bisericesc din opera „Evangelistul*, cu soli sopran Z. Lăghiu. Cor. de dame, cor bărbătesc și orchestră.

VII. *Ora 8 seara: Petrecere de vară*, în sala de gimnastică.

* * *

Biletele pentru Concert și Petrecerea de vară se vând la Librăria sem. teol. și seara la casă.

Orașul Verdun decorat de România.

Cine n'a auzit de acest oraș francez, care, ori cât s'au trudit Germanii, nu a putut fi ocupat de ei. În 1916 prin August însă Verdunul era gata să cadă în mâinile cuceritorilor germani, puțin mai lipsea și întăriturile celea puternice nu mai puteau suferi împușcăturile tunurilor de 42 de centimetri. Văzând Antanta primejdia mare, în care se află Verdunul, care era cheia Parisului, a rugat-o pe România să facă ce va putea și să intre în războiu, altfel Antanta este pierdută.

Și România a ascultat glasul de chemare al Prietenilor ei, a trecut Carpații în noaptea de 28 August 1916 asemenea șoimilor. Ungurii văzându-se strâmtorâți s'au rugat de Germanii să le ajute, pentru că altfel ei se dau bătăuți. Iară Germanii n'au avut încătrân, și-au reîntors trupele dinaintea Verdunului aducându-le spre Carpații Ardealului. Prin aceasta Verdunul și prin el Parisul, Franța și Antanta a scăpat de primejdia cea mare, iară pentru România s'a început șirul lung al su-

ferințelor de doi ani și mai bine, după care a urmat sfânta zi a învierii neamului românesc.

Aflăm acum, că M. S. Regele în semn de mulțumită a decorat orașul Verdun cu *„Virtutea militară”*.

— Și în Bucovina se amână alegerile. Știm că alegerile din Ardeal s'au amânat ou câteva zile. Cei dela conducere spun, că aceasta s'a făcut pentru că comisia, care lucră la legea după care ar fi să se facă alegerile, nu și-a putut isprăvi lucrările.

Mai nou, *„Monitorul Oficial”*, gazeta oficială a guvernului, publică hotărârea celor dela cârmă, că întrucât comisia însărcinată cu pregătirea alegerilor nu și-a gata lucrările până la data de 25 Maiu, ziua alegerilor, se vor amâna alegerile de deputați și în Bucovina pe ziua de 27 Maiu, iară pentru alegerea de balotaj pe 6 Iunie.

Comisia nu-și va gata lucrările, o putem spune înainte, pe 25 Maiu, și astfel alegerile în Bucovina vor fi în 27 Maiu.

Știința doftorească și fărănimea.

(Sfaturi).

Ce avem mai scump noi locuitorii pământului, ca sănătatea? Nimic. Și de ce? De aceea, pentru că toate darurile cu cari a înzestrat Dumnezeu pe om, care este coroana fapturilor sale, ca: mintea ageră, frumusețe, bunăstare și averi, toate atârnă mai mult sau mai puțin dela cel mai mare dar alui, dela sănătate. Într'un trup bolnav arareori se întâmplă să fie sălășluită o minte sănătoasă, o judecată înțeleaptă și dreaptă, când vezi apoi un om bolnav nu sici niciodată, că e frumos și atrăgător. Bunăstarea, averea nu se poate câștiga pe cale cinstită, decât prin muncă cu brațele sau cu mintea, iar munci nu poate decât omul sănătos.

Așadar fericirea noastră pământească atârnă în primul loc dela sănătate. Și nu numai a noastră fără și a copiilor noștri.

Cu toate aceste și cu toate că unul fiecare își dă sama, că e mare deschilinire între a fi sănătos și a fi bolnav, totuși la poporul nostru românesc așa de puțin preț se pune pe acest dar mare. Și-i păcat.

Cel ce scrie aceste șire a fost preot la sate câțiva ani și dacă acum scrie despre acest lucru, crede, că face un serviciu mare atât poporului pe care îl iubește din tot sufletul său cât și țării pe care o iubește tot așa de tare și pe amândouă aceste ar voi să le vadă fericite. Ca o țară să fie tare și un popor puternic trebuie mai întâi de toate, ca fiii acelei țări bărbați și femei să fie sănătoși. Mai marii și conducătorii țării și ai poporului vor trebui să aibă între grijile cele dintâi: grija de sănătatea poporului.

Căci ce se întâmplă?

Sunt atâtea boale în lume și numărul se înmulțește mereu. Boale lipicioase: lungoarea (tîphus), grumăzarea, otita, (boala ai sacă) șcarlatul, vărsatul și altele multe. Mai nou boala spaniolă și și mai nou se spune, că ar fi și boala somnului. Poporul nostru nu crede, că sunt lipicioase. Apoi boale venerice (urite), cari nu le pomenesc cu numele, căci le știu toți și cari încă sunt foarte lipicioase. Boale năprasnice, ca guta, turbarea, nebunia. Apoi alte boale, ca aprinderile: de plămâni de creier, de mațe și altele. Întâmplări nenorocite, ruperea de picior, de mână. Toate acestea se năpăstuesc asupra omului și vreau să scurteze sau să-i curme viața ori să i-o strice de așa

incât să nu mai fie om cât trăiește, ci vieța să-i fie un chin atât lui cât și celor ce-i încunjură și trebuie să-i grijească. Să prăpădesc cu sutele și cu miile copiii, nădejdea noastră și a țării, să prăpădesc tinerii și mor femei multe dar foarte multe din naștere. Și pentru ce?

Pentru că poporul nostru, mare parte, când se ivește o boală oare care, ce face? Aleargă doar la doftor? Nu. Mai întâi nici nu-și prea bate capul cu boala, căci crede, că va trece și de sine. Dacă nu trece și gluma se îngreășă cere sfatul babelor din sat, cari își știutoare. Și încă așa de știutoare încât la o tăetură mare tadată sfătuesc să se pună pământ pe rană. Și numai prin minune scapă apoi de înveninare și moarte. Fel de fel de buruieni, de ape, de fierturi. Dacă nici aceste nu ajută apoi urmează farmecele, descântecule, bobli, darea cu cărțile, pascălia. Aleargă zeci de kilometri până la cutare meșter-bosconitor, care făgăduiește tot, li vorbește de vânt rău, și omul meu după ce și-a mâncat degeaba bani, și câteva zile ba câteodată sănătate, se întoarce acasă fără ispravă, sântul de minciuni și fără bani.

— Bolnavul nu se îndreaptă. Ei, se gândește la popa și-l chiamă la bolnav. Dar e târziu să se mai ajute sănătății trupului, poate celei sufletului. Boala nu a stat în loc ci și-a făcut mersul ei. S'a întărit și instăpănit pe toate părțile trupului și mântuire nu mai este. Preotul, cu minte și cu învățătură, sfătuesc să se cheme doftor. Și ce să vezi și să auzi de multe ori? Îți spun, că a chemat pe toți știutorii, pe toate babele, îți spune în desnădejde pe unde a umblat și tot nu i-a ajutat nimic. Iar dacă cheamă doctorul, acesta când vede starea, în care a adus boala trupul, nu poate face altceva, dacă nu vrea să mintă, decât să spună, că e prea târziu. Și moare bolnavul atunci când ar fi putut trăi încă mult spre binele și fericirea familiei sale. Din a cui vină? Numai din vina sa, căci nu a chemat pe doftor la vreme, când s'a început boala și când l-ar fi scăpat cu siguranță. Vedeți, asta nu mai merge! Să lași tu să-ți moară fără vreme copilul tău, pe care l-ai crescut cu atâta năcaz și suferințe, să te uiți la soția ta cum pierie lăsându-și copilașii orfan și pe tine stingher, ori să-ți moară trăi și de a căror sfaturi ai avea atâta lipsă ori cât ai fi de cuminte și de învățat. Asta nu mai merge. Dacă moare bolnavul să știți, că a murit pen-

tru sgârceala, pentru prostia și îndărătnicia ta de a nu crede în știința și învățătura și puterea de a ajuta a doftorului, care ani de rândul a învățat cum se vindecă boalele. Cu minte căpătată dela Dumnezeu a învățat el aceste, și tu ai alergat la fermecători și înșelători, cari n'au învățat dela nime nimic. Acolo nu ai fost sgârceit. Ce ai câștigat prin aceea, că ai mu-

rit, sau ai lăsat să moară creva, singur pentru că tu nu ai crezut în doctor?

Acest lucru nu arată apoi, că noi Românii am fi un popor cultivat, ci un neam neînvățat și așa de jumătate sălbatec.

Neamurile învățate altcum fac. Anume, cum fac și cred ele despre doftor, vom vedea altădată.

Iarăș sălbătăciile Ungurilor.

Știm că dincolo de granița dintre noi și Ungaria hetărită la Paris, au rămas o mulțime de sate românești și slovace, care au cerut Conferinței de pace să le alipească de România. Cererea acestor sate nefiind primită și Ungurii întorcându-se înapoi după retragerea armatei române, s'a întors cu dăni și toată sălbătăcia ungurească.

Românii și Slovacii de dineolo de graniță au rămas pradă răsbunării ungurești, pentru că au îndrăsnit să oeară alipirea la România.

Ziarul «Vintorul» din București aduce știrea, că mii de Români și de Slovaci au înfundat închisorile, mii de gospodării sunt prăpădite de bande de hoți unguri la porunca jandarmeriei și guvernului unguresc și alte mii de bărbați femei și copii au părăsit casele lor și s'au refugiat dincoace de graniță în România prin satele de lângă Arad și Oradea Mare.

În această gazetă se mai spune că toate școlile și bisericile românești și slovace din satele care au dărit alipirea la România le-au prefăcut Ungurii în temniță și bieții oameni închiși într'însele se chinuesc în cea mai grozavă nenorocire așteptând să moară de loame, fără nici o vină. Mulți au fost împușcați și chiar spânzurați de Unguri.

Acești oameni nenorociți numai pentru că s'au născut pe un pământ care deocamdată nu e al României, au mai au nici o nădejde. Ca și anul trecut înainte răboaiului cu Ungaria ei cer intrarea armatei

române, ca să-i scape de urgia ungurească.

Credem, că guvernul român nu-i va lăsa și le va da o mână de ajutor mijlocind pe lângă stăpânirea din Budapesta și pe lângă Aliații noștri să înceteze cu această batjocură. Pot să-și aducă aminte dușmanii noștri că nu le-a fost moale când s'a răsbunat armata română!

— **Vechii conducătorii Ungariei — penzionați.** S'a născut și Ungurii de vechii lor conducători. Andrassy, Apponyi, Wekerle, Telesky, Popovics, Bethlen, Hegedüs și alții mulți nu mai sunt în fruntea afacerilor din Ungaria, sunt deoparte și înlocuiți cu alții noi, necunoscuți până acum. Bagseamă s'au săturat și Ungurii — săracii — de atâta vorbă goală, s'au cumișit și acum încep să nu mai trăiască prin stele ci pe pământ. Dacă făceau aceasta mai degrabă poate își scăpau țara de primejdie.

— **Ungurii se mută în Japonia.** Ungurii, de năcâjiți, nu mai știu ce să facă și cum s'o dreagă? Mulți dintre ei s'au pus pe intrare și s'au făcut cu adăvărăt «unguri ploaie» (boly magyar). Unii s'au socotit să-și părăsească țara de năcaz și să se ducă cât văd cu ochii. O seamă s'au gândit tocmai la capătul pământului, la Japonia. Astfel o telegramă din Budapesta aduce știrea, că Japonia și-au dat învoirea să primească în țara lor pe toți ungurii cari, urându-se de mîca Ungarie nouă, derese să se așeze în Japonia.

Cum stă lumea și țara.

Dela noi.

In fața alegerilor.

Aduarea Partidului Național din ceroni de alegere ai Blajului.

Duminecă în 9 Mai s'a ținut în Casina Română adunarea Partidului Național din circumscripția Blaj.

A fost de față la această săltuire tot ce are Blajul mai ales, intelectuali, meseriași, țărani. Plasa Sângătin încă a fost reprezentată prin trimiși anume.

La ora 4 și jumătate, salele Casinei s'au dovedit a fi prea mici pentru a cuprinde pe membrii partidului. Au venit toți canonicii cari luaseră parte la vecernie, apoi profesorii, meseriașii cu tinăr și bătrân, și săteni din Blaj și jur.

Adunarea a deschis-o di Ioan F. Negruțiu, directorul școlii de învățători, fost senator, care a și condus consfătuirea.

Cel dintâi a luat cuvântul Rev. Părinte Dr. Isidor Marcu, fostul senator al Blajului, care a făcut o amănunțită dare de seamă despre lucrările fostului guvern Vaida, despre cele ale Parlamentului dizolvat și despre ținuta de până aici a Partidului Național.

Al doilea vorbitor a fost di Dr. Ionel Pop, fost deputat, tâlmăcind într'o frumoasă cuvântare convingătoare rosturile politice, arătând rătăcirile ei și însemnând cărările cele bune. A îndemnat la urmă pe cei de față să nu se lase amăgiți de vorbele umflăte și de făgăduelile nesăbuite, cu cari vreau unii să cumpere astăzi convingerile oamenilor, vrând să-i ducă în tabăra lor nouă.

Apoi di Dr. Ioan Coltor, fost deputat și atetic în treburile românești la Marele Sfat de Pace din Paris, a arătat într'o foarte vie și luminoasă vorbire temeiurile drepte ale Partidului Național din Ardeal, ale cărui așezăminte le-a pus în așuși martirul-vlădică înochentic Clain întemeietorul Blajului. A descris mai departe lupta frumoasă și rodnică pe care a dus-o di Vaida la Conferența de pace, precum și uneltirile păcătoase, cari l-au răsturnat tocmai când era în pragul biruinței depline.

— Generalul Averescu — a spus di Coltor — s'a purtat brav ca ostap, dar ca om politic a făcut greșeli de neiertat,

stând într'un rând la târguieli cu Insuși Mackensen, călăul României. Iar acum s'a încunjurat de oameni, cari n'au nici o dragoste sinceră pentru poporul, pe care îl amețesc cu făgăduieli și cu vorbe umflăte.

Ei, oamenii de astăzi ai generalului Averescu sunt cei mai mari bogătați ai României, cari vreau să stăpânească țara pentru folosul lor și a celor ca dâșii!

Noi Ardelenii ne iubim țara, ne închinăm Regelui nostru iubit și vrem deplina unire cu frații de peste Carpați, dar vrem democrație adevărată, vrem fericire deplină pentru toți fiii poporului românesc. Dni Vaida și Maniu, sunt luptătorii noștri cei mai vajnici, pe cari nu putem să-i părăsim de dragul unor oameni necunoscuți în luptele noastre.

Cam acestea le spuneă vorbitorul, iar ascultătorii de numărare ori au strigat cu cea mai mare însuflețire:

— Trăiască Maniu, trăiască Vaida, trăiască Partidul nostru Național! Generalii să steie la armată, unde au pricepere și sunt învățați să comanduiască!

Nici un glas contrar nu s'a auzit în adunarea din 9 Mai la Blaj. A fost într'ansa cea mai deplină înțelegere și rânduială.

La urmă s'au făcut candidaturile.

La deputăție e dorit Dr. Ioan Coltor, fiu al Blajului, născut și crescut între noi. Iar la senat a fost propus di Ioan F. Negruțiu, fost senator la Cojocna.

Propunerile au fost făcute într'un glas, cu însuflețire deplină.

La urmă, un învățător Lupescu, din Roșia, care e știut că face propagandă pentru Averescu s'a dus l-a di Coltor și strângându-i mâna a zis:

— Vei avea și tot sprijinul meu, ca să ajungi deputatul Blajului, că vreau ești!

Raportor.

„Partidul averescian” în Ibașfalău.

În săptămâna trecută au sosit în Ibașfalău partizanii generalului Averescu din Sighișoara, împreună cu d. Eugen Goga dela București. Se înțelege, toți slujbași numiți dela schimbarea guvernului încoace.

Însă în Ibașfalău, n'au avut nici o primire. Nu l-a așteptat nimenea, așa încât au trebuit

ei înșiși să caute oamenii pe la casele lor. Așa au făcut cu protopopul Simu și cu avocatul Dr. Ilarie Holom, fost deputat, membru al Partidului Național.

Văzând în celea din urmă, că Ibașfălenii au rămas credincioși partidului național, s'au pus în automobile și au plecat mai departe.

Correspondent.

Cum lucrează oamenii cei noi pe Târnavă?

Duminecă 9 Maiu a. c. la 4 ore după prânz sosește în Bîia, pe Târnavă-mică, un automobil cu partizanii „Partidului poporului” cu di Căluș, fost prefect, Giura revizor, Nicoară preot, comisar de alimentație, învățătorul Todoran din Căpâlna și proprietarul Ivan și 2 subrevizori. Automobilul se oprește la școală, unde era poporul adunat la porunca primarului. Auzind preotul local că au sosit domni, merge și dâșul la școală. Când văd domni de mai sus pe părintele Mărginean, îl întreabă: cu cine ești, Părinte? La ce preotul îndată răspunde: cu Maniu și Vaida! Di Căluș îi zice: griji să nu păjești ca popa din Sâncel, trebuie să îi cu noii Ceialalți domni vorbesc prin popor, că popa trebuie să fie cu partidul poporului, dacă nu: afară cu el din sat, la ce se naște zgomot. După încetarea zgomotului e rugat preotul local să prezideze adunarea. Văzând preotul zgomotul din popor, răspunde, că primește să prezideze, dar în curând vor veni și naționaliștii și atunci va prezida și adunarea lor.

Preotul deschide adunarea cu cuvintele: Oameni buni, după cum ne-am înțeles aseară, noi vom ascultă toate partidele române, cari vor cere sprijinul nostru, și din acelea vom alege pe cel mai bun, azi sunt în mijlocul nostru partizanii „Partidului poporului”, mâne poimâne vor veni naționaliștii noștri; la cari cuvinte domni averesciani se mișcă și strigă preotului președinte: Destul, lasă-ne pe noi și încep a strigă așa încât preotul nu poate să vorbească.

După zgomot la cuvântul di Căluș, vorbește că a eșit din partidul național, pentru că partidul național pânăce a fost la putere nu a făcut nimic, ci numai plată mare deputaților. După Căluș urmează preotul Nicoară, care promite poporului:

tăbac, petrol, talpă, plele. Poporul strigă:

— Bravo, trăiască Averescu!

Proprietarul Ivan din Bolan promite: pânză, giolgi, bumbac și bucate pe așteptare; la urmă dascălul din Căpâlna vorbește, că poporul să-și silească preotul să fie și el cu partidul poporului, căci dela popor trăiește.

Urmează constituirea secției partidului poporului în Bîia. Nicoară propune pe preotul Mărginean de președinte, la ce preotul răspunde, că nu primește, atunci unul dintre domni veniți zice cătră popor:

— Bateți-l, loviți-l în cap pe popa dacă nu ține cu voi!

Martor Imi este învățătorul Tufan din Sânmiclăuș, care s'a apropiat de părintele Mărginean, zicând: Griji că umbli și bătut Părinte; însă părintele Mărginean nu primește nici la amenințare, atunci din nou unul dintre domni zice părintelui să primească, că dacă nu, va face poporul să-l scoată din sat, și așa sfădindu-se declară de președinte pe preotul Mărginean fără voia lui, de secretar pe învățătorul local I. Todoran, care, văzându-se față în față cu 3 revizori, primește bucuros. Din poporul de față mulți au aplaudat, auzind că capătă: tăbac, petrol, talpă și bucate pe așteptare, și pământ îndată, însă mulți din cei mai serioși au stat îngândurați, așteptând să vină naționaliștii ca apoi împreună cu preotul și învățătorul să ia o hotărâre.

Așa a decurs adunarea din Bîia și mă gândesc că mulți preoți cinstiți vor avea să sufere în România-mare ca părintele Mărginean, pentru că arată pășunea cea bună turmel sale, iar partizanii partidului poporului prin aceea, că îndeamnă poporul să bată pe popa ori să-l alunge din sat, cu aceea mai îngrabă își duc partidul la perire.

Unul din cei de față.

Partidul poporului s'a rupt în două.

Ziarul „Adevărul” aduce știri, că vre-o 63 de membrii frunțași au ieșit din partidul poporului, adevă din partidul generalului Averescu sub cuvânt, că generalul nu pe ei l-a așezat în slujbele cele mai de seamă ale țării ci pe alții cari din alte partide s'au alăturat acum mai târziu la partidul poporului.

Din Lumea Largă.

— In Răsărit: războiul Polonilor cu Rușii.
— Ucraina. — In Apus: Nouă cerere germană. Italia se împacă cu Sârbii. — Obrăsnicii ungurești. —

Mărturisim dela început, că de data aceasta simțim un fel de ușurare în sufletele noastre. Și o simțim bucură, pentru că în cursul acestei săptămâni de nicăieri n'am primit vești turburătoare, vești cari l-ar pune pe bietul om pe gânduri. Prin aceasta nici prin mîntie nu ne trece să susținem, că neînțelegerile dintre oameni și dintre țări ar fi încetate, că certele ba chiar războaiele s'ar fi stărpit. Nu. Ci vrem să spunem, că nici unele din relele aceste nu s'au arătat a purta în sânul lor germenii unei nouă încăierări obștești.

Ne pare nespuse de bine, că putem trece la război, după atât amar de suferințe și năcazuri, acestea știri îmbucurătoare.

Cu toate acestea, după cum am amintit, tot mai sunt certe și războaie între popoare. Să le luăm pe rând.

Războiul Polonilor cu Rușii.

Încă din anul trecut bolșevicii ruși și-au pus în gând să zădărnicească împărăția reinviată după vre-o 150 ani de robie grea a Polonilor. Doreau acest lucru, pentru că voiau, ca peste trupul Poloniei să dea mâna cu Nemții, cei nemulțumiți cu pacea dela Paris. Ca să-și ajungă acest scop, atât Nemții cât și Rușii au început să verse la galbini și alt bănet printre Poloni, au început să nutrească anumite năzuințe de revoluție a lucrătorilor de prin fabrici, cu un cuvânt au desfășurat o întinsă propagandă, pentru slăbirea lăuntrică a Polonilor. Propanda a ținut un an. În Mărțișorul acestui an, când au erezut, că Polonia e destul de slăbită prin lucrările lor de zavistie au fost asvârșiți în foc. Dar nici Polonii nu s'au dovedit mămăligoși.

Ofensiva au respins-o pe toată linia. Și nu s'au îndestulit nici cu atât. Ajungând la înțeles frățesc cu Ucrainenii, către sfârșitul lunii Aprilie, au trecut ei la ofensivă, cot la cot. Și Dumnezeu a binecuvântat armele lor, pentru că azi au ajuns să cuprindă și Kiewul, capitala Ucrainei, după ce au luat dela bolșevici mare mulțime de tunuri, arme, mitraliere, vagoane, gloanțe, haină și alte multe bogății.

Ce însemnătate are pentru noi biruința Polonilor?

Are însemnătate mare. Întâi pentru că prin biruința aceasta scapă de jugul Rușilor Ucraina; și a doua oră, pentru că prin eliberarea Ucrainei se întemeiază între noi și bolșevici un stat destul de mărioșor (cu aproape 40 milioane de suflete și cam de două ori așa de întins, ca România noastră), și prin aceasta ne-am scapat de o mare frică ce o purtam tâharilor bolșevici. Iată una din cauzele, despre cari ziceam în fruntea acestor știri, că de astădată avem vești bune.

Ce mai fac Lenin și Troțki?

Pe când se petreceau acestea pe front, tovarășii Lenin și Troțki se hotărâră să țină un nou sfat mare bolșevic la Moscova. Și aici, în acest sfat, — bagseama pe urma învățămintelor culese din istoria domniei bolșevice, au cerat dela cei vre-o 5000 delegați bolșevici următoarele lucruri. 1. Ca bolșevicii din întreaga Rusia să fie sortiti în aceste patru felii de oameni: 1., avangarda conștientă, 2., sovietele. 3., muncitorimea organizată și 4., masele adică prostimea. Împărțeau, a-ccasta, pe care au făcut-o firește numai ca pe fiște-

oare să-l plătească după destoinicia sa, delegații au primit-o cu mare însufățire. Nu se poate trece cu vederea încă o hotărâre luată în acel sfat, și anume ca fiecare om harnic de lucru să fie considerat, ca un ostaș al muncii, care dacă nu ar voi totuș să lucreze, să fie judecat ca un dezertor, ca un trădător.

Cum stăm cu Nemții?

Amăsurat hotărârilor dela San-Remo, Germania trebuia să împlinească întru toate condițiile (légămintele) păcii dela Versailles-Paris. Asupra felului cum să se împlinească acestea avea să hotărască o conferință a trimișilor francezi și germani, cari aveau să se adune în orașul Spaa, în ziua de 25 Mai. Acum Nemții cer să fie amânat acest termen până la 16 Iunie, adică până după alegeri. Gazetele franceze în această nouă cerere văd iarăși o apucătură nemțească, pentru aceea cer, să se susțină termenul de 25 Mai, ca să se vadă odată scăpați de grija năcazurilor cu Germania. O fac aceasta și din pricina, pentru că ar vrea să aibă odată la mână cele 12000 de tunuri cât li-se vin din desarmarea Germaniei.

Italia și Jugoslavia pe calea păcii.

Mai bine de un an se tot amână înțelesul dintre Italia și Jugoslavia, privitor la stăpânirea mării Adriatice. În timpul din urmă ministrul de externe Scialoja se sfătuiește cu delegatul Trambici să pună la cale un înțeles pașnic. Gazetele susțin, că nu ar fi departe nici de acest înțeles.

Turcia își primește osânda de moarte.

Marti s'a înfățeșat delegația turcească înaintea sfatului ambasadorilor, ca să primească osânda de moarte, adică tratatul de pace prin care Turcia se declară împărțită. Îscălirea păcii însă va mai întârzi, pentru că li-se dă slobozenie și turcilor să-și facă observările cu privire la tractat.

In 10 zile se subscrie pacea cu Ungaria.

Așa ne spun gazetele dela București. Iar vești serioase dela Paris susțin, că sfatul ambasaderilor a respins o nouă cerere a ungarilor, ca să fie schimbate granițele țării ungurești statorite, pe cari ungarii zic, că nu le pot primi.

Din vremi bătrâne.

— O zi de târg înainte cu 278 de ani. —

Un strămoș al meu s'a dus în anul Domnului 1642, luna Octombrie 24, la târg la Turda, ducând spre vânzare o pereche de boi buni și o vacă cu vițel, dela care mulgea pe zi câte patru cupe de lapte.

I-a dat Dumnezeu noroc bun și a vândut perechea de boi cu 28 de zloți, bani uscați. . . Vacă a dat-o iarăși foarte bine, luând 10 florinți de argint. Și s'a trezit omul deodată bogat, având 38 de zloți, valută împărătească. . .

S'a pus deci pe târguite. De multă vreme îl tot împingea inima să-și cumpere o căruță ferecată, că avea acasă doi mănzi focoși, nedepriși încă cu hamul, pe cari dorea să-i pună la ruda. A lust meșterii de căruțe pe rând și a găsit de grabă un cărucian minunat, legat numai în oțel scilpitor. Și plăcându-i, l-a cumpărat, numărând în palma meșterului 6 florinți.

Iar, mai apoi, trăgându-și pe seamă, oă nu-i bine să-și lase copilașii fără lapte acasă, s'a împiedecat de-o vacă mocănească și a târguit-o îndată cu 5 florinți. . .

A mai dat peste niște oi bune, sterpe, și, părându-i-se destul de ieftine, a cumpărat vre-o cinci capete cu 3 zloți și jumătate. Oaia cu câte 70 de creșari.

Casă să-și adune oile cumpărate, iată ș'un muntean de pe Arceș c'o capră sută, ugeroasă lucru mare, îi stă în cale și îi imbie și el cu târgu':

— Bădicule, cumpără și capra mea, că ți-o dau lesne de tot.

Străbunicii mea nu s'a

gândit mult, ci a bătut mâna cu munteanul, zicând:

— Hai, să iau și oașra, dacă zici. Ce preț să-ți dau?

— Șaizeci de creițari! Da' să știi, că-ți umple casa de dulceată. Și trăiește numai cu muguri de scăciți și cu frunze de pădure.

A cumpărat și oașra, strămoșul.

O păreche de opinci pentru sine a plătit apoi cu 45 de creițari.

Opt potcoave pentru mânzii de acasă cu 56 de creițari.

O oală de pământ pentru muere cu 1 creițar. Două lăboșele, una de tocană și altul de lapte, alt creițar amândouă.

...Trecuse binișor soarele din crucea amiezii, oandă a isprăvit străbunul meu cu târgășurile. Ca om cu bună socoteală, s'a tras atunci deoparte și a lăscut să-și numere bănișorii. I-a luat pe rând, pitor de pitor, și a mai găsit în șerpar 22 de florinți și 43 de creițari... S'a uitat la bani și s'a uitat la marfă: eră mulțumit, că făcuse târg bun.

— Un pic de alcămas după o ispravă atât de frumoasă nu strică, — s'a gândit.

A intrat într-o cărciumă cu Maștei Podarul, tot din sat dela noi, care s'a legat să-i ducă pân'acasă cu vacile lui căruțul cel nou. Și au lăcinat împreună două cupe de vin vechiu, ochiului o ducă de aramă. Adecă patru creițari, bani ușori...

Nici nu eră chiar lătanerec deplin, când s'esă străbunul meu acasă dela târg cu șapte ospete de vite, un căruț nou, o păreche de opinci, opt potcoave și trei vase de folos...

Așa umblau târgurile în anii dela Hristos *una mică șaiscule-patruzeci și doi!**

Sandu Popii.

ȘTIRI

— **10 Maiu în Blaj. Sărbătoarea națională dela 10 Maiu, care ne aduce aminte de zilele când s'au făcut neatâr-narea României și Regatul, a fost prăsnită în Blaj cu toată pompa și însuflețirea cuvenită. La ora 9 s'a slujit sf. Liturghie în Mănăstire, apoi elevii școlii din Blaj au dat o producție națională patriotică în sala de gimnastică a liceului. Pe urmă toți școlarii și profesorii s'au dus în șiruri frumoase la Curtea Mitropoliei și au rugat pe I. P. Sf. Sa Mitropolitul Vasile să trimită M. Sale Regelui Ferdinand o telegramă de alipire și credință.**

— **Ionel Brătianu — candidat de deputat la Lugoj.** Festul ministru — president al Românie, dl. Ionel Brătianu, șeful partidului liberal, va candida la Lugoj.

— **Numai a septe-ora i-a reușit să se omeare.** Sunt în lume nefericiți de aceia, cari dacă li ajunge vre-o nenorocire, în loc să se lupte mai de parte cu viața, până izbân-desc a ajunge ei biruitori, desnădăjduiesc și-și pun ei lașiși capăt vieții. Acesta însă este un mare păcat, o mare nedreptate și o dovadă de lipsă de bărbăție.

Astfel un ungar cu numele Nagy Iván din Timișoara a voit până acuma de șase ori să se omeare, dar tot deatâtea ori l'au tămăduit doctorii. Întăiu a beut venin, de trei ori s'a aruncat în râul Boga, odată s'a împușcat în cap și odată s'a juiat la piept. Abia acuma, a șaptea oră, a putut să se impuște în cap și să meară îndată, fără de a-l mai putea scăpa cineva.

— **Cum putem cunoaște suale proaspete?** Dacă vrem să cunoaștem onl cât este de proaspăt, îl cufundăm într'un vas cu apă și dacă se lasă la fund, oul e bun; dacă plutește deasupra apei, e vechiu și stătut.

— **Exproprierea mer-mintelor eroilor.** În cursul războiului au căzut foarte mulți soldați români și străini pe întreg cuprinsul României Mari. Monitorul oficial aduce acuma un decret-lege, în vârtutea căruia toate pământurile, pe cari se află moruinte de ale eroilor români ori străini se expopriază (nu mai sunt ale vechilor proprietari, ci ale statului), aceasta pentruca statul să se poată îngriji de păstrarea și înfrumusețarea lor.

— **Mare lipsă de hârtie în toată lumea.** Vom a-junge nu peste mult, ca gazetele să fie mai scumpe ca șofranul, pentruca nu este hârtie nu numai la noi, ci și în alte țări. Astfel în Ungaria gazetele nu pot fi mai mari de 4 pagini, iară în Austria gazetele de dimineața vor fi de 3—10 pagini, cele dela prânz de 2, și celea de seara de cel mult 4 pag.

— **În Japonia se șterge nemeșugu.** Aprospo aici o țară n'are atâția nemeși: greși și baroni ca Japonia. De când cu războiul însă au săracit mulți dintre ei așa că nu mai sunt în stare să trăiască dupăcum cere pielea de cănc, pe care li s'a dat și lor nemeșugu. Unii baroni mai cuminți au și abzis ei de bunăvoie de acest titlu, dară cei mai mulți țin la această rămășiță din vremurile vechi ca erbul de gard. Acuma se va aduce o lege în Japonia, prin carea se șterg toate nemeșugurile și toți oamenii sunt pe o formă ori s'au născut la seceabă ori în palat. Nemeșugul adevărat e miatea și omenia omului.

— **A vândut carne de om.** În orașul Mainingen din Franța s'a săvârșit de curând cel mai înfiorător păcat al zilelor noastre. Logătorul de cărți cu numele Schlaceppe a uois o fată de 10 ani, i-a tăiat trupul în bucăți mici și, ducându-l în piață, l-a vândut drept carne de vitel... Mai înainte de ce ar fi pus în vânzare carnea fetiței, a mâncat el însuși dintr'ansa. Cumplita lui faptă a fost descoperită, și Curtea

criminală din Mainingen a judecat la moarte pe sălbat-tecul vânzător de carne ome-nească.

Despre o asomenea faptă sălbatică pomenește istoria, că s'ar fi întâmplat în părțile Aiudului, pe Murăș, în anul 1603, pe vremea lui Basta, când un om a ucis o femeie în pădure și, mâncând din carnea ei, a dus-o în lâng la Aiud, drept carne de miel. Păcătoșul de atunci a fost tăiat în patru și pus la vedere în patru pari, la înoroișarea drumurilor...

Ferește-ne Doamne, de fiarele dintre noi.

— **Nenorocire de tren.** În ziua de 3 Maiu s'a întâmplat aproape de Fooșani, în vechiul regat, o groasă nenorocire de tren. Anume: o parte a trenului care mergea din București spre Cernăuți a sărit de pe linie omorând 3 călători și rânind greu pe mai mulți.

— **Tipografie nouă în Gherla.** Dl. Augustin S. Deac un harnic tipograf tinăr, pe lângă librăria deschisă de mai înainte, a înființat acum de curând și o tipografie nouă în Gherla, Strada Regina Maria Nr. 2. Li dorim spor deplin întru tipărirea și răspândirea cărților bune.

— **Elveționii nu stau de vorbă cu bolșevicii ruși.** Consiliul național din Elveția o hotărât de curând să nu aibă nici o legătură cu sovietele bolșevice din Rusia, nici de prietinie, nici de negoț. Asta din pricina, că bolșevicii sunt deochiați.

— **Buteaie și outii de hârtii.** Pentru trimisul fășei, a poamelor, a legumelor și chiar și a beuturilor, americanii au început să fabrice butoaie și cutii din hârtie groasă. Să spune, că sunt minunate și destul de tari. Iar pentru ca hoșii să nu fure nimic din ele, fundul li se face din oțel și se cer-cuesc tot cu oțel.

— **Mașină de olupolit.** Femeile știu, ce greutate este a curăți lăgii de pe galițe, când pregătesc câte o tocană bună. De multe ori, că să nu mai rămână fulgi pe galiță, o pârlesc cu

* Dacă s'ar află cineva, care să nu creadă socotelilor făcute de mine, n'are decât să răsfoiască în cartea «Monumenta Comitalia Regni Transilvaniae» X, pag. 341 și următoarele. Același.

grijă în para unui foc de paie. Americanii însă, ca să încunjure acest neajuns, au inventat o mașină, care prin ajutorul electricității curăță fulgii și îl adună într'un tub, așa că gospodițele nu mai au nici un năcaz la curățitul fulgilor.

Ce spune o săteancă bătrână? În scumpetea de astăzi mulți nu pot să-și mai cumpere haine și rămân neîmbrăcați. Ca să încunjurăm și acest năcaz, trebuie să sămănăm cât mai multă cânepă și în. Iată ce zice o săteancă bătrână despre sămănatul cânepii: »Dacă nu mă scumpeam, nu mă uitam la câteva coroane și cumpărăm sămânță de cânepă acum un an, astăzi de Paști eram îmbrăcată nou și nu mergeam la biserică sdrențuită, în nădejdea hainelor dela eraș.»

— Trupele noastre la granița de către Ungaria. În sfârșit am ajuns să trăim în pace cu toată lumea. Trupele noastre, cari au fost ocupat o mare parte din Ungaria în seara de 30 Martie s'au retras la granița statorită de Marele Sfat al păcii. În cursul retragerii nu s'a întâmplat nimic mai de însemnătate. Noi am predat Ungurilor toate satele și orașele la fața unei comisii, iară din 30 Martie încoace noi ne păzim numai granițele. Așadară marele războiu s'a isprăvit pentru noi.

— **Vești frumoase din Dileul-român.** Frații Petru Vancea și George Vancea, au dăruit unul câte 2000 cor. bisericii gr.-cat., cu scopul, ca din camete să se pomenească pe veci la unul câte 6 persoane la s. liturghie, iar ce va întrece, în tot anul să se iatrebuiască pentru înfrumusețarea altarului bisericii parohiale din loc. Dumnezeu să le primească fapta frumoasă.

Tot aci în ziua de 29 Faur, susnumitul Petru Vancea, fiind împovorat de greutatea anilor, a abzis din postal de curator primar. Dupăce credincioșii li aduc mulțumită prețioasă pentru cinstea, cu care a obșivernisit averea bisericii; aleg de curator primar prin votare secretă pe tinărul George Boicean.

Li dorim spor și vicață îndelungată în slujba bisericii.

Dileul-român, la 1 Martie 1920.

Ion Belu, preot.

— Un olopot urlaș au vărsat Francezii pentru o catedrală a lor din orașul Rouen. Clopotul se numește »Jeanne d'Arc« și este de 20 de mii de kilograme de greu. Dela fabrică până la tren l'au tras 14 cai. Când trecea însă carul peste șinele trenului i-s'a rupt osia, iară clopotul a căzut pe șinele trenului. 5 zile au lucrat oamenii până au putut să pună clopotul iarăși pe car.

Fluerul ciobănesc.

Un rege avea un vistier, care ajunsese din cioban la dirigătoriu aceasta înaltă. Dar vistierul fu părțit la rege, că fură din comerile regești și că toți banii și toate prețioasele furate le ține ascunse în palatul său într'o boltă anume făcută și strajale ferecată.

Regele cercetă pe vistierul, usabla prin palatul lui și ajunsese la boltă cea ferecată, porunind ca să i se deschidă. Dar când intra regele rămase uimit, nu era nimic aci decât patru zidiri goale, o masă țărănească și un scaun de lemn. Pe masă era o sătă, o traistă și un fluer ciobănesc. Câmpii verzi și dealuri păduroase se vedeau din ferestra.

Vistierul zise: »Eu în tinerețe am fost cioban de oi. Tu, rege, m'ai adus la carte. De-atunci în fie-care zi eu petrec câte o oră în boltă aceasta, aducându-mi cu drag aminte de starea, din care am eșit și cântând din fluerul acesta doinele ce le-am cântat odinioară fiind la oi.

— Oh, lasă-mă să mă mai întorc la pășunile părinților mei, unde eram mai fericit, decât aci la curtea ta!»

Regele să supără foarte pe elevetorii cei răutăcioși, li îmbrățișă pe bărbatul cel nobil și-l rugă să rămână și de aci înainte în serviciul său.

Ticna, nu aurul, nu bogății
Fac ferleirea între cei viii

Minunății.

Tăria furnicii. O furnică cântărește 00002 gr. Ea poate ridica și țări o greutate de 01150 gr. ceea ce face o greutate de 575 ori mai mare, ca a ei însăș.

Dacă am avea 10 kgr. de furnici, care să lucreze toate la un loc, în același timp și în aceeași direcție, ar putea duce cu ușurință 5750 kgr.

Un om cântărește cam 75 kgr. Dar el nu poate duce decât o greutate egală cu cea pe care o are, și aceasta cât e de grea. Deci omul e de 575 ori mai slab ca o furnică.

Buha mândicioasă. O buhă poate mânca într'o noapte până la 100 șoareci adecă de 4 ori greutatea sorpului ei. Ce ar fi cu un om greu de 75 kgr. Ar trebui să mănecă într'o lună 9000 kgr. și într'un an 108 mii kgr. mâncare. Oare care mândicioș s'ar lega de aceasta.

Glasul lăcustei. Când e liniște, glasul lăcustei se poate auzi până la dopărtare de o jumătate milă.

Un om e de 26 mii de ori mai mare, ca o lăcustă. Dacă ar putea striga așa de tare i-s'ar auzi glasul dela noi până în Iaponia. Dacă ar fi chiar așa, ce s'ar întâmpla? Când am tuși sau am strănutat, s'ar răsturna munții Carpați.

Impotriva răspândirii de știri.

1. **Vor fi considerați ca infractori:**

a) **Acei cari fără rea credință prin localuri publice gări, trenuri, pe străzi, etc., vor comunica, colporta, comentă în orice chip, știri fie adevărate, fie imagine, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.**

Această infracțiune se va judeca și condamna de pretor în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 1000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Posta Redacției.

Dlul Iosif Ilie Cehariu în Zlatna. Ne scrii »să nu mai scriem atâtea bulă împotriva muncitorilor, că știut este, că după muncitorii trăiesc toți locuitorii țării. Asta și noi o știm, că nu se cultivă nimic în cântărlăile năde domnii lucrează.

Nu știm să fi scris vreodată și numai un singur șir împotriva muncitorilor. Dinpotrivă noi totdeauna am lucrat numai și numai pentru țărani, cari sunt talpa țării. Că i-am îndemnat pe oameni să lucre și să nu lase nici o palmă de loc nelucrată, asta-i drept. Și asta vom face-o totdeauna. Cine se supără pe noi pentru aceasta, e om leneș, și noi pe cei leneși de fapt nici nu-i putem suferi.

Că domnii din cântărlăii n'ar face nici o ispravă, asta numai un om nesocotit o poate spune. Fără domnii din cântărlăii țara noastră ar ajunge la sapă de lemn, asemenea Rusiei și Ungariei și ar fi vai și amar chiar și de muncitorii. Apoi pe acei domni din cântărlăii, cari nu lucre și numai fură banii țării, spune-mi-i nouă și noi vom scrie împotriva lor cum am mai scris și de altă dată.

Așadară tot ce spui D-Ta se pare a fi un gând supt din foile bolșevicilor, de cari să ne ferescă Dumnezeu.

Dlul Aluiziu Ludovic Costă, muncitor rotar și faur în Bistria. Poesia »Bauchetul mare al păcii lumii« n'are poate publica.

Dnii M. Cupșa. Raportul a sosit prea târziu, așa că nu se mai poate da la vileag.

Redactor responsabil:

IULIU MAIOR.

Număr centurat de: Vasile Suciu.

(3-3) Cine știe

ceva despre **Victor Boteiu**, soldat la Reg. 31 de artilerie din Cluj, să scrie pe adresa: **Augustin Boteiu**, morar, **Vințul de jos.**

Intrebare.

Nechita Tăurian din **Săcalul de câmpia** face prin aceasta intrebare după soția sa **Maria născută Lupșa**, a lui **Gheorghe Lupșa** din **Felmer**, de lângă **Păgăraș**, care la șase luni după cumnute l-a părăsit și de 23 de ani nu se mai știe unde se află. Cine ar putea să dea vre-o veste despre numita femeie, ori de vie, ori de moartă, să facă bunătate să înștiințeze pe soțul părăsit, care dorăște să se cunune cu alta. **Posta Sănger (Mezőszegyel).** (2-3)

A V I Z.

Domnii acționari ai societății industriale și comerciale »**Vulcan**«, cari au subscris acții din a doua emisiune sunt rugați a-și trimite titlul provizori pentru a le putea estrada acțiunile.

Direcțiunea »**Vulcanului**«.

Cine știe

ceva despre **Nicolae Cordea** din **Alecuș**, fost soldat în Reg. 21 »**Honvezi**«, care a plecat din **Ajud** la mobilizarea dintăi în 1914 spre **Galizia**, la **Lemberg** și de atunci n'au mai dat nici un semn de viață, să scrie pe adresa **Rovița Cordea, Alecuș (Etekcs)** posta **Fărdău (Magyarfórdó)** județul **Alba-inferioară.**